

A291 *Wanda Salmonowiczówna*

ur. 21.05.1918 r. w Poniewieżu zm. 27.03.1997 r. w Elblągu [Cm. Agrykola III/3/18]

córka Stanisława Stefana (A29)

mąż Stefan Skrzyszowski (1911-1953); ślub 1848 r.

dzieci: Janusz Stanisław (A293) Salmonowicz [nosi nazwisko po matce]

- w 1936 r. ukończyła Gimnazjum Polskie w Poniewieżu

Wanda Salmonowiczówna, Poniewież, 1939 r.

- w 2. poł. 1945 r. – w ramach tzw. akcji repatriacyjnej – przyjechała z siostrą Janiną do Elbląga

- w maju 1946 r. poznała w Elblągu Stefana Skrzyszowskiego [jako Janusz Patera mieszkał w Elblągu przy ul. Szopena 26], z którym po pewnym czasie wzięła ślub

*Wanda Salmonowicz z mężem,
Gdynia, 1948 r.*

*Wanda Salmonowicz,
Elbląg, 1952 r.*

Wanda Salmonowicz pochowana razem z siostrą Janiną. [grób męża Stefana Skrzyszowskiego – symboliczny]

Stefan Skrzyszowski (vel Jan Kruk, Janusz Patera, "Bolek") ur. 27 XII 1911 r. w Złoczewie (pow. Tarnopol), syn Bolesława i Anastazji z domu Batluk. Miał brata Mariana. W latach 1931 - 1933 służył w Wojsku Polskim (telegrafista). W latach 1943 - 1944 żołnierz AK. 1944 - II 1945 w Ludowym Wojsku Polskim – zdezerterował. Ukrywał się pod przybranymi nazwiskami Jan Kruk, Janusz Patera. Od I 1949 r. pracował w kapitanacie portu w Elblągu jako mechanik. W 1951 r. wciągnięty przez prowokatora z UB do do tworzonej przez MBP fikcyjnej – prowokacyjnej V Komendy WiN. Przerzucony na Zachód na przeszkolenie szpiegowskie. 4 XI 1952 r. zrzuty z samolotu w okolicy Darłowa (Koszalińskie). 6 XII 1952 r. aresztowany (razem z Dionizym Sosnowskim), przesłuchiwany i torturowany w więzieniu Mokotowskim w Warszawie. Proces "kapturowy" 18 II 1953 r. – kara śmierci. Stracony 15 V 1953 r. w więzieniu mokotowskim w Warszawie. [Zeszyty Historyczne WiN: Wojciech Frazik, *Sprawa spadochroniarzy – przyczynek do dyskusji o wiarygodności akt*]

Stefan Skrzyszowski, telegrafista WP, 1933 r.

Stefan Skrzyszowski – jako Janusz Patera, 1948 r.

Stefan Skrzyszowski, luty 1953 r.

Nr. W - *137/53* *286/1*

PROTOKÓŁ

WYKONANIA WYROKU ŚMIERCI

Warszawa, dnia *15.V.1953.* Wiceprokurator Naczelnej Prokuratury Wojskowej *Art. Nowicki* w wykonaniu prawomocnego wyroku *Wojsk. Sądu Rej. w Warszawie* z dnia *18.II.1953.* zatwierdzonego postanowieniem Najwyższego Sądu Wojskowego w Warszawie z dnia *9. marca 1953.* Nr. Sn. Odw. S. *442/53.* i wobec nie skorzystania z prawa łaski przez *Radosz Paterko* na zasadzie art. 314 i 315 KWPK. zgłosił się do Więzienia Nr. I Warszawa - Mokotów o godz. *19* min. *15*..... i w obecności:

1/ Naczelnika Więzienia *74 Ramus Eugeniusz, por.*
2/ Lekarza *Kantelanski Maksymilian, ppłk.*

za pośrednictwem Dowódcy Plutonu Egzekucyjnego *Przyja*.....
..... *Aleksandra*..... po odczytaniu sentencji wyroku Nr. Sn. *101/53* skazanej *Skrzyszowski Janusz Patera* i po stwierdzeniu prawomocności tego wyroku oraz oświadczeniu, że *Radosz Paterko* z prawa łaski nie skorzystała - powyższy wyrok względem *Skrzyszowski Janusz Patera* został wykonany przez rozstrzelanie.

Zgon w/w został stwierdzony przez lekarza
Prokurator
Naczelnik Więzienia
Lekarz
Dowódca plut. egzek.

Szczałki Stefana Skrzyszowskiego zostały odnalezione 23.05. 2013 r. w kwaterze „L” Cmentarza Wojskowego na Powązkach w Warszawie.

■ Janusz Salmonowicz, z wywiadu dla *portEl.pl* 2016 r.: (...) Wiem bardzo niewiele, bo mama niewiele o nim mówiła. Po wojnie ojciec ukrywał się. Pracował jako mechanik, jako taksówkarz w Gdyni, a w Tolkmicku jako mechanik-motorzysta

na ratowniczym statku „Pawełek”. Na kilka miesięcy przed aresztowaniem brał udział w akcji na wodzie i został nawet odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi. (...) mama (...) została aresztowana dość szybko po ojcu, bo na początku 1953 r. Nie jestem jednak pewien daty, bo nigdy ze mną o tym nie rozmawiała. To był temat tabu. Wiem, że przed wyrokiem siedziała w Gdańsku, na ul. Okopowej. Tam się urodziłem. Po wyroku z kolei była w więzieniu w Grudziądzu, a na koniec w Fordonie. To stamtąd zabrała mnie rodzina, bo mój stan zdrowia nie był najlepszy. Mama wyszła w 1956 r., kiedy była amnestia i darowano resztę kary. W sumie miała w więzieniu spędzić 9 lat. (...) Dopiero trzecie dziecko udało się jej donosić, choć niemal całą ciężę przeżyła w ciężkich warunkach więziennych. (...)